

Claus Rønlevs bibliotek

Denne søgbare PDF-fil er downloadet fra min personlige hjemmeside www.ronlev.dk.

Det er tilladt at dele PDF-filen med andre, da der ikke er ophavsret til titlen.

Besøg www.ronlev.dk. Måske er der andre af mine mange tusinde artikler og scannede bøger, der har interesse.

Mange venlige hilsener

Claus Rønlev

FRA DET GAMLE HELSINGØR

UDGIVET AF
FREDERIKSBORG AMTS
HISTORISKE SAMFUND

I KOMMISSION HOS HANS TOFTE · HILLERØD
M C M X X V

NOGLE SKOLEMINDER

FRA HELSINGØRS LÆRDE SKOLE I TIDEN 1820—25

Meddelt efter Herredsfoged Ole Lunds Manuskript

ved Hakon Müller.

OLE LUND, fra hvis Manuskript „Nogle Skoleminder“ følgende Uddrag stammer, var født i Helsingør 30. April 1812 som Søn af en velstaaende Købmand, Troels Lund og Elisabeth Cathrine Krogh. Han gik først i Forberedelsesskolen, senere i den lærde Skole og bestod Studentereksamen ved Universitetet i 1831 med første Karakter. I Aaret 1836 blev han cand. jur., ligeledes med første Karakter. 1836 udnævntes han til Auditor i Hæren, i Krigsaarene 1848—50 opholdt han sig som Overauditør i Fredericia. Efter Krigen blev han 1852 Herredsfoged i Nørre Horne og Bølling Herreder i Ringkøbing Amt. 1852—53 var han Folketingsmand for Fredericiakredsen, 1856 søgte han forgæves Valg i Ringkøbing. Ole Lund tog Afsked fra sit Embede 1870. Sine sidste tyve Leveaar tilbragte han hovedsagelig i København, beskæftiget med at nedskrive flere Bind Erindringer. Han døde 12. Februar 1891. Enkelte Partier af hans Erindringer er tidligere offentliggjort, saaledes „Gamle Dage i Helsingør 1800—1830“ (i „Museum“ 1892), samt to Bøger: Ole Lund: „Livet i en Provinsby ved Aarhundredets Midte“, 1899, og Ole Lund: „Smaabilleder fra Helsingør 1800—1830“, 1900, begge udgivet ved Valgmenighedspræst Oscar Geismar, Kjertemind.

Medens de i „Smaabilleder“ optrykte Skoleminder væsentlig samler sig om Rektor Søren Meisling, der fra Slagelse medbragte H. C. Andersen som Elev, grupperer det her foretagne Uddrag sig om Meislings Forgænger Jens Bertel Møller, 1754—1825, hvis Gravmæle „Helsingoranersamfundet“ netop i Efteraaret 1924 har foranlediget restaureret. Det Opraab, der ledsagede Subskriptionsindbydelsen til at rejse Jens Bertel Møller et Monument i 1839, og det Beløb, der indkom, vidner om, at hans Minde omfattedes med stor Pietet af tidligere Medlærere og Disciple. Paa Grund af dette Dokuments højofficielle Karakter betyder det dog, historisk set, kun lidet ved Bedømmelsen af Møllers Personlighed.

Takket være de i Landsarkivet beroende „Charakteer- og Sædelighedsprotokoller“, dog kun for Meislings Rektorat Maj 1826 til Skolens Nedlæggelse i 1839, er vi i Stand til fra Maaned til Maaned at følge Ole Lunds Forhold som Elev i Helsingørs lærde Skole 1826—31. I Skoleaaret 1827—28 har han ug÷ i Hovedkarakter i Opførsel, de øvrige fire Skoleaar ug. „Sædelighedsprotokollen“ udviser ganske vist lavere Karakterer i enkelte Maaneder, navnlig hos de nedenfor omtalte Lærere Schou og Magnussen, samt hos den senere saa kendte Skolemand og Litteraturhistoriker Dr. phil. C. A. Thortsen, der kort efter Meislings Tiltrædelse blev Adjunkt ved Skolen 26. September 1826. Alt ialt maa man dog gaa ud fra, at Ole Lund som Discipel har staaet i det bedste Forhold til sin Skole. Selv om det meddelte Uddrag giver en Indtryk af meget slappe disciplinære Forhold, navnlig hos Rektor Jens Bertel Møller, har det dog ikke været Ole Lunds Hensigt at give et humoristisk-karikeret Billede af sine Skoleaar. De Ord, hvormed han slutter sine 1879—1880 nedskrevne „Skoleminder“, afgiver Garanti herfor og skal derfor paa dette Sted sættes i Spidsen for at undgaa enhver Mistydning; de lyder saaledes:

„I de foregaaende Blade har jeg, efter bedste Evne, givet en Fremstilling af et Skoleliv i en Provindsby, hvis Begyndelse ligger over 60 Aar, og hvis Slutning ligger over et halvt Aarhundrede tilbage i Tiden. Det er jo ikke rige Begivenheder, der omhandles,

men Indholdet kan dog maaske i enkelte Retninger tjene til at belyse den Tids Skoleliv, som i saa mange Henseender afviger fra Nutidens.

Jeg har ikke kunnet undgaa at berøre Enkeltes menneskelige Svagheder og Skrøbeligheder, men dette er ikke skeet i den Hensigt at nedsætte nogen af min Ungdomslærere eller for at kaste en Skygge af ringeagtende Dom over dem, hvad Pieteten alene vilde forbyde mig, men det kunde ikke undgaaes, naar jeg vilde give et sandt og nogenlunde fyldigt Billede af det daværende Skoleliv.

Jorden dækker forlængst Støvet af alle dem, der har været min Barndoms og Ungdoms Lærere, og fandt jeg blandt dem end Ingen, der stod som et Ideal af en Lærer, er det mig dog kjært, at jeg, der nu er i mit Livs Aften, med Glæde og Tilfredshed kan see tilbage til hine længst forsvundne Dage og bevidne Enhver af dem min Erkjendtlighed og hjertelige Tak“.

Efter disse indledende Bemærkninger gengives nedenfor Ole Lunds egen Skildring af den første Del af hans Skoletid, „Opløsningens Periode“, som han kalder den. Efter at have angivet at Formaalet med Meddelelserne ikke er en Skildring af „de engere Forhold, der fandt Sted mellem Klassekammeraterne indbyrdes og i Forhold til Disciplene i de lavere eller højere Klasser“, men en Omtale af de Lærere, han har haft i sin Skoletid, fortsætter han saaledes:

Jeg kan med fuld Føie sige, at mit og mine Jævnaldrendes Skoleliv delte sig i to Perioder, hvoraf den Ene passende kunde kaldes Opløsningens og den Anden Ordenens Periode.

Det var ikke alene det Rektorskifte, der fandt Sted i min Skoletid, hvor betydningsfuldt dette end i og for sig var og blev, der dannede Grændsen mellem de to Hovedafsnit, men næsten samtlige de fast ansatte Lærere jeg havde i den første Deel af mit Skoleliv, vare gaaede bort eller gik bort saa kort før og efter dette, at man med god Grund kan sige, at det næsten skete samtidigt.

I den sidste Halvdel af min Skoletid fandt der vel ogsaa en jævnlig Vexel mellem nogle af de fastansatte Lærere, — altfor stor i Forhold til den Indflydelse dette maatte have for Disciple, — men det var dog nærmest mellem Overlærerne. Af samtlige faste Lærere, der i min Tid Skoletid vare eller bleve ansatte og som i alt udgjorde tolv — Skolen var kun reglementeret med en Rektor, en Overlærer og tre Adjunkter — har der kun været en Eneste, der har fulgt mig gennem hele min Skoletid¹.

Det ansees jo af alle som meget skadeligt for en Discipels Fremgang, at flytte ham fra en Skole til en Anden, naar dette ikke skeer i hans tidligste Alder. Men tager man Hensyn til den Omvexlen af Lærere, der fandt Sted i min Skoletid, vil man vist nok indrømme, at min og mine Jævaldrendes Skoletid var af en mindre heldig Natur, der næppe er bleven ganske uden Indflydelse paa os.

I Omtalen af de respektive Lærere troer jeg, efter det Foranførte, at der er tilstrækkelig Anledning til ogsaa for deres Vedkommende at fastholde Adskillelsen af de to Hovedperioder, hvori mit Skoleliv delte sig.

Skolens Rektor ved min Indtrædelse i Skolen var Professor *Jens Bertel Møller*². Han havde i sin Ungdoms- og Manddomskraft været anset for en ualmindelig dygtig Skolemand og Skolebestyrer og skal have været høit skattet af sine tidligere Disciple. Et synligt Tegn derpaa — og som i sin Tid havde en langt større Betydning end nu til Dags — var hans af Kobberstikker Lahde³ stukne Portrait, der hang i Mesterlektien, og som var bekostet af tidligere Disciple i taknemmelig Erindring om hans sjældne

¹ Hans Schou. Se S. 80.

² Han var født 26. Decbr. 1754, blev da Borgerdydskolen i Kjøbenhavn oprettedes første Lærer ved denne, der havde Ret til at dimittere til Universitetet. Ved Skolereformen 1806 udnævntes han til Rektor ved Helsingørs lærde Skole og døde som saadan 23. August 1825. Nogle Brudstykker af hans Selvbibliografi, der dog kun omhandler hans egen Skolegang og Rektorarene ved Borgerdydskolen, er trykt i „Vor Ungdom“ 1883. S. 133—170. Udg. Anm.

³ Gerhard Ludvig Lahde, kendt Kobberstikker (1765—1833). Han var født i Bremen, men opnaede 1793 dansk Indfødsret. Han gjorde sig særlig bekendt ved Fremstillingen af en Række historiske Begivenheder. Udg. Anm.

Professor Jens Bertel Møller.
Slik af Fr. Fleischmann efter Tegning af Aldenrath.

Værd. Ogsaa hans Jordfæstelse paa Helsingørs Kirkegaard afgav Vidnesbyrd om den særdeles Agtelse og Hengivenhed, han havde nydt i Livet¹.

Af hans Indberetninger og Svar til Universitets-Direktionen, som jeg har gennemgaaet, vise flere hen paa hans sande humane Charakter ligeoverfor Disciplene, hvis Tarv han havde at varetage, og paa hans ikke mindre faste Optræden ligeoverfor bemeldte Direktion. Som Exempel herpaa skal jeg til Minde om denne Hædersmand anføre, at han i 1812, da den høviise Direktion havde fundet paa, at det kunde være hensigtsmæssigt at indføre tvungen Kirkegang for Skolens Disciple, — en Tvang, der vistnok, hvor den har været indført, saasom ved det nedlagte Landkadetakademi, har fremkaldt langt større Skade end Gavn, efter hvad Officerer fra dette Akademi har meddelt mig — paa det Bestemtteste maatte modsætte sig dette, idet han fremhævede skarpt, at Disciplenes Kirkebesøg alene bør være Hjemmets og Værgernes Sag, men ikke Skolens, hvorfor han lakonisk meddelte, at han hverken kan eller vil paatage sig noget personligt Ansvar i den Retning. Denne skønne Plan røg da ogsaa i Lyset.

Da han ved en anden Lejlighed af den høje Direktion forelægges det Spørgsmaal, hvorvidt Skolelovene fra Kjøbenhavns Kathedralskole var passende til Indførelse ved Helsingørs lærde Skole, erklærer han sig paa det Bestemtteste derimod, idet han modsætter sig, at korporlige Straffe — hvilke han paa ingen Maade kan tilraade — skulde dikteres af Rektor, da han hverken skal eller bør være Profos. Han vil derfor aldrig gaa ind paa, at der i en Censurprotokol gives Optegnelser om Disciplenes Vandel, idet han bemærker, at en Dreng kan begaa mange Drengestreger og dog blive en ypperlig Mand, men hans Drengestreger bør ikke optegnes for Evigheden.

Disse Skolelove bleve derfor ej heller indførte i Helsingørs Skole under hans Rektorat, og mangan Discipel, der i Livet blev

¹ Et andet Stik af Professor Møller gengives omstaaende. Det er udført af Fr. Fleischmann efter Tegning af Aldenrath.

en hæderlig, dygtig og brav Mand, har vistnok, omend ubevidst, havt Grund til af sit ganske Hjærte at takke ham for, at der ikke hvilede nogen Plet paa ham for en eller anden Barndoms- eller Ungdomsforvildelse.

Ved min Indtræden i Skolen var han imidlertid en Olding og en baade i aandelig og legemlig Henseende meget affældig Mand, der længe før burde have været overgivet til en fredelig og vel-fortjent Alderdomshvile; thi Scepteret magtede han ikke længer at føre, og det var ikke at vente at Drengene paa ti til tolv Aar, der først og alene lærte ham at kjende i hans Affældighedstilstand, skulde lade sig lede af Pietet for, hvad han tidligere havde været.

Med ham kom jeg og mine Jævnaaldrende kun til at faae Undervisning i Algebra eller Bogstavregning, som det den Gang kaldtes. Før den Tid havde han, saa at sige, været mig en aldeles ukjendt Størrelse; thi man saa ham aldrig i Hjemmet og meget sjældent udenfor, og det var rent tilfældigt, naar man mødte ham paa Trappen eller i Korridorerne, naar han gik til de høiere Klasser for at læse med dem. Man præsenteredes vel for ham ved Indtrædelsen i Skolen, men de faa Ord, han da sagde til En, var meget utydelige og tildels uforstaaelige.

Den hele Undervisning, vi fik i den første Time, vi havde med ham, bestod imidlertid kun i, at han paa den sorte Vægtavle optegnede $a + b$; $a - b$; $a \times b$; $a : b$ og derhos meddelte os Betydningen deraf. Da dette var skeet, blev alt udslettet, og efter at han havde slæbt sig hen i Lænestolen, maatte hver enkelt af os gaae hen til Tavlen og selv paany gjøre disse Optegnelser og gjentage deres Betydning, og dermed vor Forberedelse til at begynde paa Bogstavregning tilende, og jeg har intet lært af ham senere i det Par Aar, jeg havde ham til Lærer. Bøger brugtes ikke.

Man skred derefter strax til at udregne Opgaver, som han havde opskrevne paa smaa firkantede Papirstykker med Numre paa, og hvoraf hver Discipel ved Timens Begyndelse fik sit. Naar man var færdig med Udregningen, gik man hen til ham, tilbagelevede Opgaven og nævnte derpaa det Facit, som han havde op-

tegnet i nogle smaa Bøger, der laae ved hans høire Side. Han saae imidlertid aldrig paa Disciplenes Tavler om Stykket virkelig var udregnet, det var tilstrækkeligt, at det opgivne Facit stemte med hans Bøger. Hver Discipel maatte henimod den paafølgende Times Begyndelse opgive det Numer, han sidst havde udregnet og modtog da det efterfølgende Numer. Ved den mangeaarige Brug vare Papirsstykkerne blevne gulnede og tildels tilsmudsede i høi Grad.

Naar han kom ind i Klassen, satte han sig paa den ene Ende af Klassens nederste Bænk og anbragte paa denne ved sin høire Side dels sine Facitbøger, dels en lille firkantet Kasse, hvori han havde Opgaverne i forskellige Rum og dels en Snuustobaksdaase, eller rettere ogsaa en lille Kasse uden Laag paa omtrent fire Tommer i Højde og en tilsvarende Længde og Brede, fyldt med Snuustobak, hvoraf han af og til i Timerne pleiede at stikke alle fem Fingre for at tage sig en Priis, hvortil han var temmelig meget hengiven, men hvoraf dog den største Deel spildtes paa Gulvet.

Var Opgaverne fordelte til Disciplene, faldt den gamle fredelige Olding saa aldeles hen i Aandsfraværelse, at han, saa at sige, hverken hørte eller saae, hvad der foregik. Enkelte af de ældre Disciple, der havde havt Dristighed dertil, havde benyttet sig af denne hans Hensynken i sig selv og ved at liste sig ganske sagte bag om Oldingens Ryg, skjult bag denne, tilegnet sig Facitbøgerne og tildels afskrevet dem.

For en Godtgjørelse af et Par Stykker af den Frokost, man altid medbragte, et Par Grifler, en Blyant eller for et Par Skilling, kunde man for disse købe sig flere eller færre Faciter paa Opgaverne, med hvilke man da lidt efter lidt dristigt gik op til ham, parat til, hvis det nogensinde skulde have faldet ham ind, hvad dog aldrig skete, at ville se Udarbejdelse, at lade Svampen eller Fingrene udslette noget, der slet ikke eksisterede; thi der fandtes kun optegnet Facit.

Var det Foraarstid eller Sommer, stode Fløidørene altid aabne

ud til det frie, eller maaske rigtigere bagved Klassen liggende store Værelse, der kun brugtes som Entree, hvis Vinduer vendte ud til Rektors Gaard og Have. Herude i det solbelyste Rum forsvandt da lidt efter lidt Klassens samtlige Disciple for at sidde med Benene dinglende ud af Vinduerne og slikke Solskin eller lade sig tilkaste Sommeræbler eller Sommerpærer af *Peer Kul*¹ eller for at fordrive Tiden paa anden Maade, og af og til gik da en Discipel ind til ham, der sad i sin Eensomhed i Klassen, og opgav et af de tilkjøbte Faciter og fik en ny Opgave.

Blev Støien derude altfor højroset og vækkede ham af hans Dvale, kaldte han da gjerne paa En eller Anden af dem, som han antog for de uregerligste, og denne maatte da tage Plads paa den anden Ende af den Bænk, hvorpaa han selv sad og ogsaa overgive sig til sine Selvbetragtninger eller til at male forskjellige Rariteter paa sin Tavle.

Og vee den ulykkelige Synder, hvis han da ikke have forsynet sig med nogle Faciter; thi han var da, eftersom han ikke formaade uden denne tilkøbte Hjælp at udregne Opgaverne, fordømt til at blive paa denne Plads Resten af Timen. Havde man derimod været forsynlig, ventede man en lille Stund og gik derpaa op med et Facit og i Reglen kunde man da igjen begive sig udenfor Klassen; thi han havde gjerne forglemt det Hele.

En saadan Situation var baade ubehagelig og kjedsommelig og vandt ganske vist ikke ved at høre Kammeraternes muntre Latter udenfor, og derfor havde den Discipel, han kaldte paa, ofte, for at undgaa den, selv den Dristighed med fordrejet Stemme at svare, at han var gaaet ned i Gaarden, eller han fik en af Kammeraterne til at benægte hans Tilstedeværelse. Ved den givne admonitio², blev der da ogsaa øjeblikkelig Ro, som dog aldrig varede længe, men af Rektor var det Hele snart forglemt.

I Selskabslivet skal han, saalænge han deltog deri, have været en meget jovial og afholdt Gjæst, og han var høit skattet, æret

¹ Se S. 88.

² Paamindelse.

og agtet af Børnenes Forældre og Værger; men hans Omgang med Verden var vistnok ophørt for en længere Aarrække tilbage, og han tilbragte vistnok sine sidste Aars Dage i stor Ensomhed.

Men hvor jeg har seet ham enten i Skolen eller paa en eller anden Spadseretour, traadte han altid frem velklædt. Hans hvide Halstørklæde og Manschetskjorte med Kalvekrøs og krusede Haandlinninger skinnede altid som nyfalden Sne og skjøndt han var en stærk Snuser, saae man dog aldrig Spor af dette enten paa hans Linned eller Vest, og der fandtes ikke Støvgran paa hans langskjødede brune Frakke eller paa hans gule Vest, som han ofte bar om Sommeren, eller paa hans drapfarvede Beenklæder. I den Retning dannede han den fuldstændigste Mod-sætning til Eftermanden i Embedet¹.

Naar jeg i Erindringen gjenkalder mig Billedet af Oldingen saaledes, som det staaer for mig fra min tidligste Ungdom, forekommer det mig, at han i sin Manddomskraft maa have været en imponerende Skikkelse, og at han maa have været høi, stærk og velvoxen. Thi jeg seer endnu tydelig for mig, hvor bredskuldreret han var, og hvilke svære Lemmer han havde uden at have mindste Spor af det saakaldte Embonpoint. Men under hans mange Leveaar var dette stærke Legeme dog bleven affældigt i den Grad, at Knæene havde Vanskelighed ved at bære Overkroppen, hvorved han havde faaet en stærkt slæbende Gang, da han ikkun med Besvær kunde løfte Fødderne. Denne Slæben henad Gangene eller Gulvene røbede hans Ankomst, længe før han paa Grund af sin langsomme Gang kunde naae hen til det Sted, han vilde, og bevirkede at en eller anden Urostifter var forduftet længe før Rektor kunde naae ham. Efter hans Død udbredte det Rygte sig, at han gik igjen i Skolelokalerne, og der var naturligvis strax Flere, der med Bestemthed paastode, at de, naar de havde været i Klasserne, havde hørt ham komme med den slæbende Gang henad

¹ Søren Meisling, Rektor ved Helsingør lærde Skole fra 1826 til Skolens Nedlæggelse 1839. De Kapitler i Skoleminderne, der omhandler Meisling og dennes Elev, H. C. Andersen, er trykt i Ole Lund: „Smaabilleder fra Helsingør“. 1900. S. 95—125. (Udg. Anm.).

Korridorerne og op og ned ad Trapperne, ligesom de ogsaa vilde have hørt ham lukke Døre op og i.

Det var nok Uhrmageren, der hver Lørdageftermiddag kom for at optrække og regulere det aflaaede Skoleuhr, som stod i den tredie Klasse, der gav den første Anledning dertil, og som udbredte sig med Lynets Fart. Han svor i alt Fald paa, at han, naar han en enkelt Gang var kommen for seent og efter endt Skoletid — thi som Regel kom han altid mellem fire og fem, og inden Klassen var gaaet — for at udføre denne sin Gjerning, havde hørt ham komme op ad Trappen og med den slæbende Gang gaae hen ad Korridoren, der førte til den daværende anden og øverste Klasse. Og ikke nok dermed, men han paastod ogsaa, at han havde hørt ham lukke Døren op til anden Klasse, der dengang stødte op til tredie Klasse, for derfra at see, hvad Klokken var.

Jeg maa i den Anledning bemærke, at der paa Fløidørene, der skilte disse to Klasser, var boret i Mandshøjde et lille Kighul i en af Halvdørene, hvorfra man kunde see det gode, gamle bornholmske Slaguhr, der for at forhindre Misbrug var aflaaet, saa at kun Uhrmageren, der havde Nøglen, kunde aabne det.

Nu er det ogsaa ganske vist, at den gamle Rektor hver Lørdageftermiddag efter Klokken fem, naar han kom fra Læsning i den øverste Klasse, gik ind i anden Klasse for at sammenligne sit Uhr med Skoleuhret, da denne Klasse da var ledig.

Dette Rektorens Besøg var saa almindelig bekjendt, at tredie Klasses Disciple strax bleve rolige, saa snart det af en eller anden af dem blev bemærket, at Døren til anden Klasse paa den Tid aabnedes. Stundom kunde det da ogsaa hændes, naar det ikke var bleven hørt, at han uventet aabnede Døren ind til tredie Klasse og raabte ind af den: Stille, uvorne Drengel! hvorpaa da enhver fløj paa sin Plads, medens han selv strax forsvandt for at begive sig ned i sin Bolig.

Som det gaaer med slige Rygter, varede det ikke længe, inden de fleste af Disciplene vilde have seet det samme, og vist er det,

at Uhrmageren var bleven saa ræd ved sin egen Indbildning, at han fra den Tid aldrig undlod at komme, inden Klassens Disciple var gaaede, eller Skoletiden var forbi. At Rektor efter sin Død skulde være bleven seet af Nogen, har jeg dog ikke hørt, og selv har jeg hverken seet eller hørt ham.

Den saa ofte gjentagne Paastand om den Afdødes Gjengangeri, der stadigt fornyedes saa af En og saa af en Anden, gjorde det imidlertid uhyggeligt at blive ene tilbage i en eller anden Klasse, og enhver Discipel stræbte efter at forlade Skolen saa hurtigt som muligt efter endt Skoletid og især da om Aftenen, naar Mørket var falden paa.

For mit Vedkommende er jeg imidlertid meget tilbøjelig til at antage, at det har været Peer Kul, der fra Begyndelsen har givet Gjengangerens Rolle, enten med eller mod sin Villie, eller i alt Fald bidraget til at nære det opstaaede Rygte, fordi han ikke ønskede, at Skolens Klasser skulde gøres til Tumblepladser for Ungdommens Adspredelser efter endt Skoletid, hvortil den havde været meget tilbøjelig i Rektors levende Live, da saadant vilde have forstyrret hans Ro og Magelighed.

Fra det Øjeblik af, at Rygtet opstod og fandt Tiltro, kunde han være fuldkommen sikker paa, at han, naar han efter gammel Vane efter endt Skoletid gik igjennem alle Klasserne for at paase, at Ild og Lys var slukket, Vinduerne lukket, eller om nogen Efternøler maatte opholde sig der, inden han aflaasede Skoleporten, ikke vilde træffe nogen af Disciplene i de respektive Klasser, og han kunde da rolig aflaase Porten og trække sig ind i sin fra det Øjeblik utilgjængelige Hule.

Ved Oldingens Død fandtes der en Del rede Penge, man nævnte indtil et Par Tusinde Rigsdaler, gjemte i gamle Strømper og Lomme-tørklæder, dels under og dels i Sengen, hvorom Peer Kul gav Oplysning, skjøndt han, hvis han vilde have beriget sig ved Uredelighed, med Lethed vilde kunne have tilegnet sig dem, da der næppe var Nogen uden ham, der havde mindste Kjendskab dertil.

Efter Rektor Møllers Død opstod der et langt Interregnum, in-

den Rektoratet paany besattes, som varede henimod 9 Maaneder, uden at Grunden dertil kjendtes, men man ymtede alt da om, at det paatænkte at nedlægge den lærde Skole.

Under dette Interregnum slappedes Ordenen og Disciplinen, der alt havde staaet paa meget svage Fødder i de sidste af Rektors Leveaar, saa at Skolen kunde siges at være fuldstændigt opløst; thi vel var den Afdødes Styrelse i de sidste Aar af hans Levetid, som anført, aldeles magtesløs, men blot at han boede der, holdt dog noget igjen paa den ydre Anstand. — I den Tid mindes jeg, at de fleste Klasser flyttede ned i Rektors Bolig, medens de egentlige Skolelokaler istandsattes og for en Deel forandredes.

Skolens Overlærer under det første Rektorat og noget ind i det andet var Krigsraad *Christian Schjørring*¹. Det var en høi og fyldig Mand, som ved min Indtrædelse i Skolen stod paa Grænsen af de halvtredsindstyve Aar, og ligesom Rektor hørte han til Pebersvendenes Klasse. Han var en saare elskværdig Charakter, afholdt baade af Skolens Disciple og Udenforstaaende, og han var meget søgt i Selskabslivet paa Grund af sin Forstand, sit naturlige Vid og store Godmodighed.

Maaske var han lidt for svag lige overfor Disciplene, men der var dog Ingen af dem, der nogensinde viste ham Mangel paa den skyldige Agtelse, dertil var han altfor afholdt. Ligeledes optraadte han maaske ikke tilstrækkelig kraftig mod Rektor under det andet Rektorat, da han af Naturen var noget ængstelig og holdt sig tilbage, hvor det ikke var absolut nødvendigt at træde frem.

De Fag, hvori jeg og mine Samtidige kom til at nyde hans Undervisning, vare Latin, Tysk og Historie. Denne forstod han at gjøre meget tiltrækkende ved sin Foredragsmaade. De latinske Forfattere jeg læste med ham var Cæsar, nogle af Terents Ko-

¹Han kaldtes ogsaa Christen Schjørring. Han var født i Kjøbenhavn i 1775. Tog første og anden Eksamen med Udmærkelse og blev i 1807 cand. jur. med Laud. I 1807 blev han Kornet ved Sjællandske Rytterregiment, 1809 Sekundlieutenant, 1813 Premierlieutenant. I 1815 blev han Overlærer ved Helsingørs lærde Skole og fik Karakteren „Krigsraad“, som synes den Gang at have havt en større Betydning end nu omstunder. Han døde den 27. Septbr. 1828.

medier, samt en Del af Cicero; men hans Undervisning i Latin indskrænkedes under det andet Rektorat, da Rektor selv overtog en Deel af Undervisningen deri.

Hans ugifte Stand havde vel fremkaldt enkelte Pebersvende-Særheder, der dog ingen Indflydelse havde paa Skolelivet, men forøvrigt bemærkedes af dem, der læste privat med ham, og navnlig havde han en uovervindelig Afsky for al Slags Tobak. Ligesom han blev meget ilde tilmode, naar man forelagde ham en Bog eller Udarbejdelse, der lugtede af Tobaksrøg, saaledes anmodede han altid en Discipel, der var stærkt hengiven til denne Nydelse, naar han mærkede Tobaksduften hos ham, at fjerne sig adskillige Skridt fra hans Person.

En saadan forhærdet Tobaksrøger kunde ogsaa være sikker paa af og til at faae en lille Tale om, hvor uværdigt det var at hengive sig til saadanne simple Vaner, og hvor let man tabte i Menneskeværd, naar man gav efter for saadanne lave Tilbøieligheder, der kun egnede sig for udannede Folk.

Naar En duftede altfor meget af denne aromatiske Urt, kom strax hans hvide og parfumerede Lommetørklæde frem, hvormed han uafbrudt viftede for at fordrive den ham modbydelige Luft, og var det Sommerdage, oplukkedes øieblikkelig nogle Vinduer. — Sagtens har den Tobak, som Disciplene brugte, vel eiheller været af den fineste Slags eller medført nogen liflig Odeur. Det var derhos den Gang langt fra saa almindeligt at røge Tobak som nu om Stunder, og Cigarer var en ukjendt Luxus. Man saa heller ikke nogen dannet Person røge Tobak paa Gaderne.

Fri for Satire var han ganske vist ikke, men den var af en saa godmodig Natur, at den aldrig saared, og den sigtede da ogsaa sjældent til nogen bestemt Person. Det var især Officersstanden han ikke yndede, skjønt han selv havde været Officer og havde i det mindste en Broder i denne Stand, og det hed sig, at den Bitterhed, hvormed han stundom udtalte sig imod den, hidrørte fra en Ungdomstilbøjelighed, hvor en Rival af denne Stand var bleven ham foretrukken. Jeg bemærker dog herved: *relata refero*¹.

¹ Jeg fortæller kun, hvad man har fortalt mig.

Han besad et udtømmeligt Forraad af historiske og andre Anekdoter, og da han fortalte dem fortræffeligt, morede det ham ofte i Historietimerne at imødekomme Disciplenes Opfordringer i den Retning. De bleve meddelte med en egen tør Humor, og Pointen i dem blev altid skarpt fremhævet.

De Sprogkundskaber, han besad, maatte altid høre til det Ualmindelige og var det endnu mere for hans Tid. Foruden at tale flydende Latin talte han fem eller sex af de levende Sprog og læste end flere af dem.

Forunderligt nok kunde han med sine forøvrigt ualmindelige Evner slet ikke eller i alt Fald kun med den største Besværlighed regne den almindelige Regning. Naar han derfor i Selskabslivet kom til at spille Vingt et un¹, som den Gang ligesom Lotteri var meget i Brug, maatte han altid have en Medhjælper ved sin Side, da det ikke vilde have været ham muligt selv at kunne sammen-tælle Kortenes Øine.

Jeg har vel ogsaa set ham spille de saakaldte Kunstspil, men har ingen Idee om, hvorledes han kom fra dem. Det paa hiin Tid i alt Selskabsliv uundgaaelige Kortspil laae næppe for ham.

Han var derfor ogsaa ganske voldgiven sin Karl i Husholdnings-regnskabet. Men denne, som var betydeligt ældre og som med Alderen var bleven saa kroget, at vi kaldte ham „Buen“, var ligesom Rektors Peer Kul af den gode, gamle Skole, som nu kun kjendes som Undtagelser; han var en fuldkommen paalidelig og retskaffen Person, der gik ganske op i sin Herre, hvem han havde tjent i en lang Aarrække og vedblev dermed til hans Herres Død.

Skjøndt Karlen var langt skrøbeligere end Herren og saae ud, som man kunde puste ham omkuld, maatte han dog være Støtten og maatte om Vinteraftener følge ham til Klubben eller til de Steder, hvor han var indbudet og hente ham der som et lille Barn, man ei tør lade gaae ene. Var der om Vinteren falden Is-slag, der var Overlærerens Rædsel, saae man Herren og Tjeneren komme krybende ganske langsomt afsted, og var Herren da altid

¹ Fransk Hasardspil, „21“, noget lignende som „Halvtolv“. Udg. Anm.

iført vældige lissporer og ligesom Tjeneren med en forsvarlig Pigkjæp i Haanden, skjøndt der fra hans Bopæl paa Hjørnet af St. Annagade og Kongensgade næppe var et halvt Hundrede Skridt. Men var Isslaget altfor stærkt eller faldt om Eftermiddagen, naar Mørket var falden paa, lod han ofte melde Forfald eller udeblev. Men for en saa svær Mand, vilde et Fald ogsaa have været en farlig Sag.

Den poetiske Aare manglede han ikke. Foruden flere Leilighedsdigte, hvoraf jeg eier et Par Exemplarer, var han Forfatter til en i sin Tid meget bekjendt Sang, der begynder med: „Vi Grillerne forjager“ og hvor Omkvædet, der tillige indleder Sangen og synges i Chor, er: Jan Piel, Jan Piel, Jan Pierre — lirre lit!

Anledningen til den skal have været et Væddemaal, han en Aften indgik i Byens Hovedklub, der den Gang kaldtes „Øresundsforeningen“, hvor han var en stadig Aftengjæst, naar han ikke var indbudet, med den hollandske Consul, der bar Fornavnet Peter, og til hvem der skjæmtende sigtes i Omkvædet. Det gik ud paa, at hvis han paa staaende Fod forfattede en Sang paa i det Mindste sex Vers, og hvor ethvert Vers var paa et forskelligt Sprog, som taltes af nogen af de Tilstedeværende, skulde han for hvert af dem have en Flaske Champagne og en Flaske Arrak — hvilken sidste Drik hørte til hans menneskelige Svagheder — men i modsat Fald betale ligesaameget, og skulde Omkvædet, der er paa Hollandsk, gjælde for et Vers.

Han vandt paa en glimrende Maade Væddemaalet; thi han skrev strax Sangen paa de sex Vers og medens Champagnen knaldede for hvert enkelt Vers, der blev sjungen, føjede han flere og flere til, saa at den nok steeg til ti Vers, hvorimellem et paa Latin og et paa Græsk, og Gæsterne, der var samlede, havde til Slutningen vanskeligt nok ved at finde hjem. Senere blev denne Sang, hvoraf nok nogle Vers senere udelukkedes, en yndet Selskabssang i denne Klub, hvorfra den udbredte sig til andre Steder.

I sine yngre Dage havde han været meget musikalsk, og skjøndt han aldrig havde lært at spille Fortepiano, men kun Violin og

Violoncel, hvilken sidste han dyrkede meget ogsaa i sine Leveaar, spillede han dog strax efter det blotte Gehør, hvad der blev ham foresunget, og denne Evne beholdt han lige til sin Død.

Kort før denne indtraf, hændte der ham et eiendommeligt Tilfælde. Paa en Spadseretur mødte han den i Helsingør da ansatte portugisiske Consul, hvis Navn var Widal, der blev høilig forskrækket over dette Møde og udbrød, idet han saae ham: „Men min Gud er det Dem, Hr. Schjørring, jeg fulgte Dem jo til Graven iforgaars“. Overlæreren kunde ikke fragaa, at det var ham selv i egen levende Person, og det oplystes da, at Consulen, vildledet af sine to Sønner, som nylig vare indtraadte i den lærde Skole og ikke vare det danske Sprog fuldkomment mægtige, havde fulgt en ham aldeles ukjendt Person til Graven i den Tro, at det var Overlæreren. Han skulde dog snart komme til i Virkeligheden at følge ham dertil; thi næppe et Par Maaneder derefter døde han af Brystbetændelse. Overtroen var da ogsaa strax paa rede Haand med at udlægge denne Tilfældighed som et betydningsfuldt Varsel.

Han blev begravet fra Øresunds Hospital, hvorhen han var bragt under sin Sygdom, og da jeg med min Klasse traadte hen til hans Kiste for at bringe ham det sidste Farvel, inden Laaget lagdes paa og skruedes til, forekom det mig, at han som ung maatte have været en meget smuk Mand. Jeg har endnu ikke efter saamange Aars Forløb forglemt det milde Udtryk, der hvilede over ham i Døden.

Ogsaa som Komponist er han ved enkelte Lejligheder optraadt; saaledes komponerede han i 1816¹ Musikken til den Kantate, der i Anledning af Jubelfesten blev afsungen i den lærde Skole. Om Texten ogsaa er af ham, veed jeg ikke; men det er troligt nok. —

Af Skolens reglementerede trende Adjunkter var ved min Ind-

¹ Formentlig Hukommelsefejls for 1826, i hvilket Aar Ole Lund var Discipel i Skolen (14 Aar gl.). Den 14. Maj 1826 afholdtes Tusindaarsfest til Minde om Ansgars Komme til Danmark. (Udg. Anm.).

trædelse i Skolen *Richard Hagerup Luja*¹ den ældste. Han havde været ansat som Hører ved den ældre latinske Skole og beholdt derfor, saalænge han levede, Benævnelsen „Hører Luja“, ligesom den nederste Klasse var anbetroet til hans specielle Omhu og Varetægt; dog læste han maaskee før min Tid tillige lidt med den næst yngste Lectie, som den kaldtes.

Paa min Tid var han, skjøndt betydeligt yngre end Rektor, en meget affældig, graahaaret Mand, svag og svækket navnlig i aandelig Henseende. Naar jeg siger, at han var graahaaret — saaledes staaer han for mig — kan det dog muligt være, at dette hidrørte fra Puder; thi saavidt jeg mindes, brugte han endnu Paryk. Ogsaa han var forbleven Pebersvend.

Han var ligesom Overlæreren en saare godmodig Mand, der sjældent straffede, skjøndt der havde været rigelig Anledning dertil; thi jeg tør ikke nægte, at Disciplene, skjøndt de hørte til Skolens yngste, ikke altid behandlede ham med den skyldige Agtelse, men i temmelig høi Grad misbrugte hans Godmodighed, hvad de vel havde taget i Arv fra deres Forgjængere.

I det jeg har meddelt om Forberedelsesskolen, har jeg anført et Exempel derpaa. Han kom, naar han endelig blev heftig og vilde straffe, dog aldrig længer end til hans Mundheld: „Skam faae Djævelen, Du skal have“.

Det kunde hændes en Gang imellem, at han, siddende paa Kathedret, faldt i en blid Slummer, navnlig om Eftermiddagen, og naar dette skete i den sidste Skoletime i Vintersemestret, hørte det til Disciplenes store Fornøielse at gjemme hans Hat og Stok, og i det Øieblik Klokken slog, paa engang at puste Lysene ud og styrte ud af Klassen med det Udraab: Klokken er slaaet, overladende til ham i Mørket igjen at finde dem, hvilket vistnok

¹R. H. Luja var født i Ribe i 1771 og Student derfra med Haud. Anden Examen tog han med Laud og i 1794 blev han ansat som Hører ved Helsingørs lærde Skole. Han var tillige Kaptain ved det borgerlige Artilleri i Helsingør. Han døde i 1823. En Broder til ham var i en Deel Aar samtidig med ham Hører ved denne Skole, men entledigedes ved Skolereformen i 1806.

sjældent skete, førend han havde faaet Peer Kuls Assistance, naar denne kom paa sin Afteninspicering.

Som Hører havde han havt fri Bolig i den gamle Skolebygning i Sortebrødreklosteret, og der vedblev han at boe en Deel Aar efter, at den lærde Skole var flyttet der fra. Han fik derefter en meget beskeden og tarvelig Lejlighed i Kongensgade ikke langt fra Skolen.

Der har jeg enkelte Gange havt Leilighed til at søge ham og derved at blive bekjendt med dette tarvelige, for ikke at sige fattige Hjem og til at iagttage, at hans Livsnydelse væsentligt bestode i at sidde stille hen og røge Tobak i en gammel og forslidt Sofa og dertil nyde de saakaldte Theevandsknægte eller Thee med Rom og Sukker i, men uden Fløde, samt til at gaae til Sengs med Hønsene; thi efter Klokken otte om Aftenen var han ikke at træffe. Jeg troer ikke at han eiede mere end en halv Snees gamle og forældede Bøger, i alt Fald har jeg ikke seet flere i begge hans Stuer.

Uden for Skolen, og de faa Gange jeg var i hans Hjem, har jeg kun seet ham nogle Gange i Selskab ved de store Høitider Juul og Paasken, naar jeg med mine Forældre og Sødskende maatte deltage i nogle for mig grusomt kjedelige Aftenselskaber hos hans tidligere Conrektor¹.

Han præsenterede sig da altid i en meget lys graameleret Spidskjole med meget brede Skjoder og Knæbenklæder og Vest af samme Tøi med store, hvide, blanke, maaske forsøvede Tinknapper i Kjolen og ved Knæerne samt med højtskaftede Kravestøvler med Silkekvaster foran, som paa den Tid var en Herremode. Om han havde aflagt Paryken og Puderet, er jeg ikke ganske sikker paa, men det forekommer mig, at han gik dermed til sin Død.

At han i sin kraftige Tid har været en dygtig Lærer, har jeg hørt af Ældre, der havde kjendt ham fra hans unge Dage, men han hørte til den ældre Skoleperiode og var bleven gammel længe

¹ Hans Chr. Hansen $\frac{8}{4}$ 1783— $\frac{20}{2}$ 1843. Conrektor i Helsingør 1778—1806. (Udg. Anm.).

før Tiden. At han vilde Disciplenes Vel og Fremgang, betvivler jeg ikke, men jeg troer ikke, at hans Læremethode bar de Frugter, han ønskede. Tiderne var saa forandrede fra den Tid, han begyndte sit Kald.

Hører Luja var den første af mine Lærere, der gik ind til det bedre Hjem. Han jordfæstedes paa Helsingørs Kirkegaard, hvor et simpelt, hvidmalet Trækors med hans Navn og derover en opadflyvende Sommerfugl endnu stod mange Aar efter, at jeg havde forladt Skolen, og ved hvilket jeg flere Gange har tænkt paa denne brave, retskafne Lærer, der for mig altid har staaet som et meget trist Billede paa Datidens Adjunkt, der paa Grund af usle økonomiske Kaar, var nødsaget til at henslæbe sit Liv i Ensomhed og Næringssorger og dog skulde udføre en saa betydningfuld Gjerning, som den er, at være Ungdommens Lærer. Paa ham og vistnok mange af hans Samtidige passede vistnok den gamle Sentents: Quem Jupiter odit magistrum facit¹.

Adjunkt *Hans Frederik Schou*² var, ifølge Tiden for hans Ansættelse som Adjunkt ved Skolen, i Anciennitet den næstældste af Adjunkterne, og han er den eneste af de faste Lærere, der har fulgt mig og mine Jævnaldrende igjennem hele vort Skoleliv. Hans Fag var igjennem alle Klasser Religion og Dansk, hvorhos han i øverste Klasse læste det nye Testamente paa Græsk med Disciplene.

Han var, som jeg alt har bemærket, hvor jeg har omtalt „Forberedelsesskolen“³, som han ved Overlærer Suhrs Forflyttelse i 1815 overtog, af en noget hidsig og iilsindet Charakteer, der foranledigede ham til at bruge Pryglesystemet oftere, end det havde været ønskeligt baade for hans egen og Disciplenes Skyld.

¹ Den, hvem Jupiter hader, gør han til Lærer.

² Han var en Søn af Provst Niels Schou, Præst til Esbønderup. Blev født 1789 og dimitteredes 1808 fra den lærde Skole i Helsingør. I 1813 tog han theologisk Attestats med bedste Charakteer og konstitueredes samme Aar som Adjunkt ved Helsingørs lærde Skole og ansattes 1814 som fast Adjunkt. Han var i en lang Række af Aar Skolens Regnskabsfører. Ved Skolens Nedlæggelse i 1838 gik han af med Vartpenge og døde i Januar 1860.

³ Dele af dette Afsnit er optrykt i Ole Lund: Smaabilleder fra Helsingør. S. 71—80. (Udg. Anm.).

Men god Villie savnede han ganske vist ikke, og denne hans Tilbøjelighed lagde sig derfor med Aarene, og nogle flere eller færre Prygl i hiin Tid vedblev jo ikke bestandigt at tyngge paa den unge Sjæl.

Af de den Gang fast ansatte Lærere var han den Eneste, der var gift, og det var maaskee for Udkommets Skyld, at han overtog Bestyrelsen af Forberedelsesskolen; thi Lærerne paa hiin Tid ved de lærde Skoler var meget slet aflagte; de ere næppe bedre stillede nu i Forhold til Nutidens simpleste Fordringer — og kunne næppe mere end lige friste Livet, naar de ikke havde privat Formue eller kunde forøge deres Indtægter ved private Informationer eller andre Bierhverv.

Som Religionslærer lod han næppe noget tilbage at ønske, hvad derimod vistnok ikke kan siges om ham som Lærer i Moders-maalet; men dette var maaske snarere en Følge af Tiden. Moders-maalet var endnu ingenlunde kommet til sin fulde Ret i Skolerne. Der lagdes langtfra den Vind derpaa, som i en senere Tid og da navnlig i den nyere Tid, hvor det maaske i enkelte Retninger gaaer til andre Yderligheder.

Adjunkt *Carl Christian Westphal*¹ var, skjøndt i Aar jævnlidende med den foranførte Adjunkt Schou, den yngste af Skolens faste Lærere, da jeg kom ind i Skolen, da han først blev ansat som saadan i 1819.

Hans Hovedfag var Græsk igjennem alle Skolens Klasser fra den næstyingste at regne, i hvilket Sprog han utvivlsomt var meget duelig, og for hvilket han nærede en stor Forkjærlighed, og han var tillige en grundig Lærer deri. Desforuden læste han Latin med anden Klasse og muligvis Engelsk med de Disciple, der

¹ Var født i Kjøbenhavn 1789 og blev i 1807 Student fra Borgerdydsskolen i Kjøbenhavn og tog i 1808 anden Examen med Laud. Derefter var han i en Række af Aar Huuslærer i Holsten og opholdt sig derfor en tidlang ved Universitetet i Kiel, hvor han uddannede sig i Tysk og ældre Sprog. I 1815 blev han Adjunkt ved Helsingørs lærde Skole, hvorfra han entledigedes i 1826. Hans Dødsaar¹ og Dødssted er mig ubekjendt, men husker jeg ikke fejl, døde han som sindssyg.

¹ 15. Juli 1831. (Udg. Anm.).

valgte dette Sprog istedetfor Hebraisk eller hørte til de ustuderende Klasser, men herpaa er jeg dog ikke ganske sikker.

Han var baade som Menneske og Lærer meget afholdt af Disciplene og afskyede al korporlig Revselse, som han betragtede som Skoletyranni og uværdig for Menneskeheden; men han var til sine Tider ikke ganske fri for nogen Tilbøielighed til stærke Drikke, uden at denne dog gik til egentlig Beruselse.

Han var ikke den Eneste af mine tidligste Ungdomslærere, der var tilbøjelig til denne Svaghed, om det hos ham maaske til enkelte Tider gik noget for yderligt.

Ligesom det imidlertid paa ingen Maade ligger i min Hensigt, ved at berøre dette, dermed at udtale nogen Dadel og endmindre nogen Fordømmelse, finder jeg derhos Anledning til udtrykkelig at gøre opmærksom paa, at den Tid slet ikke kan sammenlignes med Nutidens Forhold eller bedømmes med dens Maalestok.

Man maa nemlig vel mindes, at i min Barndom og Ungdom stod dels Klublivet med dets Sang og Drikkegilder og det dramatiske Liv med deres Symposier efter endte Forestillinger i den høieste Flor. Byens Honoratiores af Embedsmænd, de fremmede Consuler, hvoraf det vrimlede, og Eliten af Byens Borgere, der havde pekuniaire Evner dertil, tilbragte paa de fleste Dage af Ugen Aftenen der, hvor Kortspil, Viin og Sang ved Fællesmaaltidet var Aftenens Tidsfordriv, og paa den Tid ansaaes det aldeles ikke upassende at have sig en ordentlig Svir i disse Selskaber, hvor der ingen Damer var tilstede, eller at trænge til Medbrøders Hjælp for at bringes sikkert hjem til sin Bolig.

Dertil kom, at det i Helsingør var vanskeligt for den livsglade, muntre og godmodige Yngling eller Mand, der kom til Byen, at staae imod; thi man kom den Gang ikke til nogen Familie paa nogen Tid af Dagen, uden at man maatte tømme et Par Glas Madera eller Portviin. Navnlig blev enhver Fremmed, naar han hørte til den dannede Stand, i Klublivet modtagen med den største Venlighed, og han skattedes saa meget høiere, hvis han var i Stand til med Munterhed, Vid og paa anden Maade at tilføie Selskabet gode nye Kræfter.

Hvor saare let kunde under saadanne Forhold en gjentagen overdreven Nydelse ikke gaa over til en sørgelig, ødelæggende Vane især for Saadanne, der som Fremmede og Ugifte og i mindre gode økonomiske Kaar, ikke kunde aabne sig Adgang til det engere Selskabsliv, hvor Kvinderne indtog den første Plads, og dette var endda ikke saa let, naar ikke særegne Omstændigheder bidroge dertil; thi Familielivet var saare forskjelligt fra Klublivet. Snarere maa man undres over, at det ikke blev en Smitsot, der trængte ind ogsaa i Familielivet, hvad dog hørte til de sjældneste Tilfælde. Det var næppe uden Føie, at Helsingør i de Dage betragtedes som et Drikkehul og farlig for Ungdommen.

I de nedre Klasser forstod han godt at indgyde Disciplene Respekt, og der var i hans Fremtræden, skjøndt han var en lille Mand, i alt Fald ikke over Middelhøide, i det Hele noget djævt og Aabent, men det var derimod ikke Tilfældet med Mesterlectianerne, som endnu den Gang ansaaes som en privilegeret Kaste, med hvilke han gav sig altfor meget hen¹.

Dette hidrørte vistnok væsentligt fra den slappe Disciplin, der herskede i Skolen i de sidste Aar af Rektor Møllers Rektorat og fra det burschikose Liv, han havde vænnet sig til under sit fleer-aarige Ophold i Kiel. At der skulde blive Harmoni mellem ham og Rektor Meisling, der fordrede streng Disciplin i Skolen, var derfor næppe at vente. Dertil var Westphal for uafhængig en Charakter, ligesom han i sin Optræden var en Modsætning til den ny Rektor, for hvem han ligefra det første Øieblik fattede Foragt og Afsky som en Skoletyran.

Det varede derfor ikke længe, inden der opstod Rivninger imellem dem, og Westphal, der paa Grund af gjentagne Sygdomme var af en pirrelig Sindsstemning, søgte under Foregivende af en Øiensvækkelse at unddrage sig Lærepligterne, uanseet at han gik ud. Da Rektor forestillede ham dette og opfordrede ham til at efterkomme sine Pligter, da han i modsat Fald vilde blive indstillet til Entledigelse, indgav han Ansøgning om Permission paa

¹ Ang. de Drikkegilder, de saakaldte „Svømmetoure“, han holdt med Mesterlectianerne, henvises til „Smaabilleder fra Helsingør“ S. 93—94.

et Aar for at gjøre en Reise paa Grund af sin Øiensvagthed, men da saadan blev ham nægtet, begjærede han sin Afsked med Pension. Afskeden bevilgedes ham i Septbr. Maaned 1826, men Pensionen nægtedes ham paa Grund af hans korte Tjenestetid, og kort efter forlod han Helsingør.

Da Hører Luja afgik ved Døden, constitueredes i hans Sted *Frederik Laurentius Steenberg*¹ s. A.; men han blev først fast Adjunkt i Begyndelsen af 1824. Skjøndt han var Byesbarn med de fleste af Disciplene, var dette saa langt fra at være til hans Skade, at det snarere blev baade ham og Disciplene til Gavn, da han ved sin hele Optræden let paa Forhaand vandt deres Velvillie. Denne forstod han ogsaa at vedligeholde og bevare ved sin Personlighed og Dygtighed, og han havde ogsaa en lykkelig Gave til at vække Disciplenes Æresfølelse og til at fremme deres Kappelyst, hvorved han kom til at gavne mange af de Unge, med hvilke han kom til at beskjæftige sig i de faa Aar, han virkede som Adjunkt.

I de to nederste Klasser læste han Latin, Historie og Geografi, hvilket sidste Fag han fortsatte i tredie Klasse.

Som ganske ung Mand var han vel ikke fri for at være noget streng, men han var ogsaa retfærdig. Det var dog meget sjældent, at han straffede i Skolen. Maaskee hidrørte det fra, at det var forbudt eller maaskee det kom af, at det ikke kunde undgaaes at høres i de tilstødende Klasser, naar nogen revsedes. Han valgte derfor at gjøre det i sin Bopæl, hvortil man indbødes at komme for at drikke Thee med ham, men fulgte man Indbydelsen, hvad ikke var saa let at undgaae, beholdt man undertiden en alvorlig Revselse; men i Almindelighed blev det dog ved en streng Formaning og Advarsel; men Theen fik man ikke noget af.

¹ Han var Søn af Byens Apotheker og født 1801. I 1818 dimitteredes han fra Helsingørs lærde Skole og blev i 1823 theologisk Kandidat med bedste Charakter. Samme Aar constitueredes han som Adjunkt ved Helsingørs lærde Skole, hvorfra han afgik i 1826, da han blev Præst paa Bornholm i Allinge. Han døde¹ som Præst i Ringsted og Provst for Ringsted og Ølsted² Herred. I 1822 vandt han Universitetets Guldmedaille.

¹ 1870. (Udg. Anm.).

² Skal være Alsted. (Udg. Anm.).

At han ei heller som ganske ung Præst skal have været fri for at bruge legemlige Revselsler, hvor Formaninger ikke frugtede, har jeg hørt omtale; thi et Par Aar efter hans Ansættelse som Saadan blev det fortalt som almindeligt i Byen, at da en af hans Confirmander havde beruset sig paa selve Confirmationsdagen, lod han ham kalde til sig, og idet han beklagede, at hans præstelige Formaninger ikke havde frugtet, gav han ham en forsvarlig Dragt Prygl, idet han udtalte Haabet om, at dette maatte virke saa meget kraftigere. Til Gjengæld blev der nogen Tid efter skudt ind igjennem hans Vinduer, uden at der dog tilføiedes ham nogen personlig Skade.

Cand. theol. (*Frederik?*) *Asp.* Skjøndt denne Mand hverken var konstitueret eller fast ansat som Adjunkt, finder jeg dog Anledning til at nævne ham, da han fungerede flere Maaneder som saadan, idet han vicarierede for den foran anførte Adjunkt Steenberg. Denne havde nemlig, da han constitueredes som Adjunkt, endnu ikke absolveret Alt, hvad der hørte til Examen og maatte derfor med erholdt Permission opholde sig en Tid lang i Kjøbenhavn, efter at han havde tiltraadt sin Function ved Skolen.

Jeg har aldeles intet Indtryk beholdt af denne Mand, formodentlig som Følge af, at hans hele Functionstid kun varede kort. En Samtidig af mig, som jeg en Gang spurgte, om han kunde minde ham, meddelte mig kun, at han havde været en haard Hund, men for mig staar han i saa dunkle Omrids, at jeg hverken kan bekræfte eller benægte Rigtigheden af denne Opfatning. Det eneste Minde jeg har beholdt om denne Skygge er, at den altid var iført stivt hvidt Halstørklæde.

Medens mit og mine Samtidiges Skoleliv saaledes led betydeligt under den Vexlen af de fast ansatte Lærere, der altfor hyppigt fandt Sted, var dette derimod ikke Tilfældet med de ved Skolen ansatte *Timelærere*, der i alt var fire, skjøndt jeg ikke vil benægte, at dette i en og anden Retning kunde have været os nok saa tjenligt.

Skjøndt Timelærerne jo langtfra havde den indgribende Betyd-

ning for Skolelivet som de fast ansatte Lærere og eiheller deltog i Skoleraadene, troer jeg dog, for Fuldstændigheds Skyld, at burde nævne og kortelig omtale dem.

1) Læreren i Tegning var en Lieutenant *Sanne*, der stod ved det borgerlige Artilleri. Saavidt jeg mindes, nedstammede han fra en norsk Familie. Det var en meget svær Mand, der talte med en forfærdelig Basstemme. Han gik under Navnet „Øltønden“. Det var forøvrigt en meget stilfærdig og godmodig Mand og vistnok en ret dygtig Tegnslærer efter den Tids Forhold og bragte dem, der fik privat Undervisning hos ham, temmelig vidt; men da han kun gav Undervisning i den nederste Klasse og nogle faa Timer om Ugen, var det meget naturligt, at man i Skolen ikke bragte det meget vidt deri, selv om man havde Anlæg dertil.

Det vilde maaskee ogsaa have været heldigere, om man havde benyttet Tiden til Frihaandstegning istedet for at tegne de menneskelige Lemmer, men Skolens Forskrifter indeholdt kun saadanne.

Han afgik ved Døden nogle Aar efter, at jeg var kommen ind i Skolen¹.

2) I Skrivning var Timelæreren Premierlieutenant *Arnesen*, der stod ved det i Helsingør garnisonerende og der kaldte „Kronens Regiment“, men fungerede som Adjutant for Kommandanten paa Kronborg; hvor han ogsaa boede. Ved Reduktionen i 1842² afgik han fra den militaire Tjeneste som Major og flyttede til Kjøbenhavn, hvor han døde ugift. Han var en Broder til Kontoirchefen, Forfatteren Arnesen³.

Der skreves efter Sonnes Forskrifter⁴, saa at han i Timerne ikke havde andet at gjøre end at skjære Disciplenes Penne, forsaavidt de ikke formaaede det selv, og ved Slutningen af Timen at eftersee Skrivebøgerne for at give Charakter. Selv skal han have været en udmærket Kalligraf.

¹ 12/4 1826. (Udg. Anm.).

² Christian VIII's Hærlov af 1/7 1842, efter hvilken Hæren paa Fredsfod skulde tælle 23,000 Mand, paa Krigsfod 30,000. (Udg. Anm.).

³ A. L. Arnesen 1808-60. Dramatisk Forfatter. („Capriciosa“ sammen med Th. Overskou og Vaudevillen „Et Rejseeventyr“). (Udg. Anm.).

⁴ Jfr. Ole Lund: „Smaabilleder fra Helsingør“. S. 88.

Han gik under Navnet „den Stumme“, og jeg har da eiheller i Skoletimerne hørt ham oplade sin Mund.

Han kom, tog Plads i Lænestolen, skar alle de Penne, der forlangtes af ham, pudsede sine smukke Negle, læste lidt i en Bog, han altid medbragte, reiste sig og forsvandt, naar Skoleuret slog, men alt uden at mæle et eneste Ord. Forøvrigt var han en stor Blomsterelsker og gik ganske op i at dyrke sin Blomsterhave.

3) I Mathematik havde vi til Lærer Kaptain *Arnholz* af samme Regiment. Hvorvidt han selv var nogen stor Matematiker tør jeg ikke fælde nogen Dom over. Da Undervisningen ganske gik efter de foreskrevne Lærebøger, var Arbejdet eiheller særdeles anstrengende for ham, og det var kun saare sjældent, at der gaves os Leilighed til af det Læste at udvikle andre Formler eller Løsning af Opgaven.

Han var en meget jovial Mand, der ret var anlagt for Selskabslivet, hvor man da ogsaa hyppigt traf ham. Han var derhos en videnskabelig dannet Mand, var Student og havde taget de to første Examiner, inden han gik over i den militaire Stand. Han var i en lang Aarrække Adjudant ved Regimentet og boede som saadan paa Kronborg.

Imellem Regimentets Officerer var der oprettet et dramatisk Selskab, som havde sit Theaterlokale paa Kronborg, og han hørte til de yndede af Skuespillerne, men hvorledes han iøvrigt var som Acteur, drister jeg mig ikke til at udtale nogen Formening om; thi det var kun i min tidlige Barndom, at jeg saae de af Officererne givne Forestillinger.

4) Læreren i Fransk, *Magnussen*, var Bataillonschirurg ved det nævnte Regiment. Han var gift med en Søster til den under Nr. 2 anførte Skrivelærer og havde næppe nogen stor Praxis som Læge. Som Lærer hørte han til de meget maadelige. Han var imidlertid nu en Gang bleven antaget, skjøndt der vistnok, omend med nogen Vanskelighed, kunde faaes bedre Kræfter. En Del skyldtes det vel ogsaa Skolens øverste Foresatte, der fra sit høje klassiske Standpunkt saae ned med en vis Foragt paa de levende

Sprog; thi det kunde ikke være ham ubekjendt, at Undervisningen deri lod meget tilbage at ønske, uden at han dog fandt Anledning til deri at gjøre nogen Forandring.

Hvorvidt Læreren selv paa sin Maade har kunnet Sproget, drister jeg mig ikke til at afgjøre; tale det kunde han i alt Fald ikke. Lige over for Disciplene var han en temmelig svag Mand¹.

Om den foran omtalte *Peer Kul* fortæller Ole Lund andetsteds i sit Manuskript følgende:

„Skolen havde i min Skoletid ingen fast Skolepedel, men under det første Rektorat blev dette Hverv dog tillagt den Karl, der gik Rektor til Haande og i sin lange Tjenestetid var bleven hans Factotum og havde Bopæl paa Skolen i Rektors egen Bolig. Paa Rektors Indstilling var han bleven antaget som saadan og havde foruden den Løn, han erholdt af Rektor, en maanedlig Løn af 10 Rdl. for at holde Skolelokalerne, Gaarden m. m. m. rene og for anden Gjærning, han udførte for den.

Han gik under Navnet Peer Kul — hans rette Navn var nok Peder Jensen — en Forkortelse vistnok af Kulsvier, da han var fra den Egn. Det var en stærktbygget, undersætsig, men inderlig godmodig Karl, hvis hele Livsgjærning gik op i at passe sin gamle Rektor, som han elskede trofast. Hans Ansigtifarve syntes tidligt farvet af Kulsværte, hvorimod hans tidligere sorte Haar var begyndt stærkt at graae.

Ved Straffeeksekutioner blev han imidlertid aldrig brugt, da saadanne i min Tid under det første Rektorat ikke kjendtes som dikterede af Rektor, da han foretrak, naar en eller anden utilbørlig Drengestreg var begaaet, at underrette Faderen eller Værgen derom og opfordre til Afstraffelse.

En eller anden pryglelysten Adjunkt foretrak paa den Tid i al Stilhed at hjælpe sig selv, uanset at det ikke var tilladt.

Hans Hovedgjærning bestod, som sagt, i at opvarte Rektor per-

¹ Magnussen er den af de her omtalte Lærere, hos hvem Ole Lund fik de ringeste Opførselskarakterer i Skolens maanedlige Protokoller. I sine sidste Skoleaar har Forfatteren dog altid mønsterværdige Opførselskarakterer ogsaa hos denne Lærer. (Udg. Anm.).

sonlig, holde hans Værelser i Orden og sørge for alle hans Fornødheder, saasom at hente hans Middagsmad, samt med Hensyn til Skolen at feie Gaarden, at holde Klasserne rene, sørge for Brændeoplaget og Kakkellovnenes Pasning samt den fornødne Belysning i Vintertiden.

I min Tid har jeg aldrig seet noget kvindeligt Væsen i min første Rektors Værelser eller i Skolelokalerne.

Om han, der var ugift, var en Kvindehader, er mig ikke bekendt. Som Herren er, saa er og Tjeneren, siger jo et gammelt Ordsprog, og Peer Kul stadfæstede det, han var og blev Pebersvend alle sine Dage og levede i samme Eensomhed som sin Herre.

I Tidernes Løb var Peer Kul imidlertid bleven meget magelig af sig, saa han lod en anden Karl, han leiede dertil, udføre alt det grovere Arbejde, medens han selv i filosofisk Ro sad eller stod og saa derpaa.

Hvad han imidlertid meget omhyggelig passede var, en halv Time efter at Skolen var endt om Eftermiddagen, at lukke Skoleporten, og fra det Øieblik var Fæstningen uindtagelig fra den Side.

Havde en Discipel forglemt et eller andet og vilde hente det paa Skolen efter den Tid, kunde han, naar han fandt Skoleporten aflaaaset, være sikker paa, at Porten, hvor ofte han end ringede paa, ikke vilde blive aabnet for ham. Indenfor herskede Gravens Tavshed. Den, der vilde tale med Rektor, maatte søge hans private Indgang, men dette hørte vistnok til de største Sjældenheder.

Da der i den til selve Rektorboligen hørende Have, der stødte umiddelbart op til Rektorgaarden, ere fortræffelige Frugttræer, var det ham en stor Fornøjelse i Sommerens og Høstens Tid at traktere sine mange unge Venner — Uvenner mellem Disciplene kjendte han ikke — med Havens Æbler og Pærer, hvorpaa den gamle næppe selv satte mere Priis.

I sit lange Samliv med Rektor og som ugift havde han samlet sig Formue, og da han i Tidernes Løb var bleven uskikket til at stille sig under en ny Kommando, opgav han sin Stilling, da den anden Rektor tiltraadte, og drog tilbage til sin Fødeegn for der at søge Hvile for sin Livsaften.

Kun en Gang mindes jeg, at han maatte ud af de daglige Folder, og da Anledningen dertil kan tjene til at belyse Forholdene, som de vare i min Fødeby paa hine Tider, skal jeg lidt nærmere omtale det her“.

Ole Lund skildrer udførligt en Række Stridigheder mellem Borgerskolens Elever, „Sortebrødrene“ (saaledes kaldet fordi Borgerskolen havde Lokaler i Karmeliterklostret) og den lærde Skoles Elever, „Skoftebrengene“.

De udartede saa meget, at Peer Kul fik til Opgave „at lodse Skolens Disciple hjem hver Aften, og det var pudsigt at see ham rage frem i Midten af den kaade Skoleungdom, man dannede om ham; forsynet med en forsvarlig Knippel eller Koteskaft. Det gjorde imidlertid sin Virkning; thi Sortebrødrene og deres Kammerater vovede intet Angreb, naar de saae ham i Midten“.

Sortebrødrene faar imidlertid Assistance af Byens Læredrenge, medens Skoftebrengene faar Hjælp af Færgefolkenes Sønner, idet der gik flere af deres Brødre i den lærde Skole.

Der planlægges et regulært Feltslag i Marienlyst Slotspark, men det forpurre ved, at Myndighederne griber ind og giver Mestrene Tilhold om at holde Læredrenge hjemme, ligesom der føres Opsyn med de to Skolers Elever ved Bortgangen om Eftermiddagen.

„Fra den Tid sygnede Striden hen og ophørte lidt efter lidt af sig selv, Peer Kul opnaaede da igjen at kunne hengive sig til Aftenens Fred og Ro indenfor den aflaaede Skoleport og uden at forstyrres ved Aftenvandringer igjennem alle eller de fleste af Byens paa hiin Tiid meget svagt tranbelyste Gader og Stræder“.

